

Svar på skriftligt spørgsmål om att kriminalisera förnekelse av förintelsen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 905/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Antero Laukkanen /kd m.fl.:

Ämnar justitieministeriet vidta åtgärder för att förnekelse av förintelsen tydligt införs som brott i strafflagen i enlighet med andra europeiska länders exempel och

känner regeringen till att Finland inte på ett tillräckligt sätt har följt artikel 1 i Europeiska rådets rambeslut 2008/913/RIF om bekämpning av förekomsten av former av grov antisemitism?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Spörsmålet behandlar ett fenomen som man internationellt ofta använder termen förintelseförnekande om (Holocaust denial). En annan ofta använd term är historierevisionism. Det är då ofta typiskt fråga om att man offentligt förnekar att man i Tredje riket gjorde sig skyldig till folkmord riktat mot judar och vissa andra folkgrupper. Ibland påstås det att segrarmakterna i andra världskriget betydligt överdrev antalet offer som förlorade livet i samband med folkmordet.

Straffbestämmelser gällande förintelseförnekande förekommer i Europa, särskilt i Tysklands och i sådana länders lagstiftning som under andra världskriget underställdes Tredje Riket. I internationella organ för mänskliga rättigheter har man konsekvent ansett att offentligt framförda påståenden som tydligt förnekar massförintelsen inte omfattas av yttrandefrihetens skydd. Å andra sidan har det också konstaterats att en straffbestämmelse som kategoriskt förnekar ifrågasättandet av riktigheten av till exempel avgörandena som militärdomstolen i Nürnberg fattade inte är helt problemfria med tanke på yttrandefriheten (t.ex. avgörandet som FN:s kommitté för mänskliga rättigheter fattade i målet Faurisson v. Frankrike (CCPR/C/58/D/550/1993)).

I Finland trädde Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet med tilläggsprotokoll (senare tilläggsprotokollet) (ETS 189) i kraft 2011. Konventionen gäller kriminaliseringen av till sin natur rasistiska och främlingsfientliga gärningar som begåtts via datasystem. Samtidigt var det möjligt att få lagstiftningen att uppfylla kraven i rådets rambeslut om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen 2008/913/RIF (senare rambeslutet).

Artikel 6.1 i tilläggsprotokollet gäller skyldigheten att kriminalisera förnekelse av förintelsen. Tilläggsprotokollet ger emellertid avtalsparten rätt att inte tillämpa skyldigheten i artikeln helt eller delvis.

Även i rambeslutet (artikel 1.c) ingår skyldighet att göra förnekelse av förintelsen straffbar. En medlemsstat kan emellertid välja att straffa enbart gärningar som antingen begås på ett sådant sätt att de är ägnade att vara störande för allmän ordning eller som är hotfulla, otillbörliga eller kränkande. Rambeslutet medför dessutom inte krav på åtgärder som står i strid med medlemsstatens grundläggande principer som rör föreningsfrihet och yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier (artikel 7).

Vid implementeringen av tilläggsprotokollet och rambeslutet ansågs att brottsrekvisit för hets mot folkgrupp kan komma att tillämpas på det aktuella brottet (senare hetsbrott). Försvarande av folk-mord eller brott mot mänskligheten som framförs offentligt kan beroende på omständigheterna uppfylla brottsrekvisit för offentlig uppmaning till brott eller ärekränkning.

Viktig ansågs emellertid yttrandefriheten och sålunda bland annat behandlingen av folkmord eller brott mot mänskligheten till exempel vid kommunikation enligt journalistiska principer eller i historisk forskning och diskussion som fyller vetenskapliga kriterier (RP 317/2010 rd, s. 20/II).

Finland har med riksdagens samtycke gjort ett förbehåll om att Finland med anledning av principerna om yttrandefrihet förbehåller sig rätten att helt eller delvis inte tillämpa kriminaliserings-skyldigheten vid de fall där bestämmelserna om ärekränkning eller hets mot folkgrupp inte är tillämpliga (993/2011). På motsvarande sätt har det för rambeslutets del ansetts att hetsbrott räcker till för att täcka även kriminaliseringsskyldigheterna i rambeslutet. Hetsbrott täcker till följd av bestämmelsen om begränsning som rambeslutet tillåter de allvarligaste gärningsformerna av de gärningar som avses i kriminaliseringsskyldigheten och dessutom med beaktande av respekt för yttrandefriheten (RP 317/2010 rd, s.28-29).

Definitionen som den internationella organisationen som värnar om minnet av förintelsen (The International Holocaust Remembrance Alliance, IHRA) tillämpar om antisemitism är en icke-juridisk, obunden arbetsdefinition som EU-medlemsstaterna kan tillgodogöra sig till exempel i utbildningen av lagövervakare. Definitionen ratificeras inte särskilt utan har godkänts i EU som en del av rådets deklarationer mot antisemitism. I Finland kommer inrikesministeriet att använda definitionen i utbildningen av poliser som en del av projektet Fakta mot hat.

I rättspraxis har det utfärdats straff för förnekelse av förintelsen med stöd av bestämmelsen om hetsbrott. Förnekelse av förintelsen är sålunda kriminaliserad i Finland så som förutsätts i internationella skyldigheter.

Helsingfors 21.12.2020

Justitieminister Anna-Maja Henriksson